

BEMERKINGEN BIJ DE CONSULTATIENOTA ECVET

Unaniem goedgekeurd door de Algemene Vergadering van 1 maart 2007

1. SITUERING

De Europese Commissie heeft een consultatieronde opgesteld over een nieuw ontwikkeld instrument, zijnde het European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET), een credit systeem voor beroepsonderwijs en beroepsopleidingen, teneinde de accumulatie en de erkenning van leerresultaten in beroepsopleiding en -onderwijs te vergemakkelijken, met als uiteindelijk doel een verbeterde studentenmobiliteit en een inschakeling in de kwalificatiestructuur.

Er is nog grote onduidelijkheid over welke opleidingen onder VET (Vocational Education and training) vallen. Beroepsopleiding is niet specifiek omschreven in de consultatienota. Beroepsopleidingen vindt men zowel in het secundair onderwijs, het volwassenenonderwijs als in het hoger onderwijs. Het is echter niet zinvol om deze diverse opleidingsstructuren onder één vage algemene noemer van beroepsopleidingen te brengen gezien de verschillen in niveau, opbouw en methodiek

VVS is een partner in de consultatieronde. Mede omdat het ECVET een instrument zou zijn dat in de Vlaamse Kwalificatiestructuur zou gebruikt worden, waarin ook het hoger onderwijs zijn niveaus kent, spreekt VVS zich uit over dit voorstel.

2. OPLEIDINGSSTRUCTUUR EN KWALIFICATIESTRUCTUUR

Het eerste probleem dat opduikt bij de consultatienota die nu voorligt, is dat ze enorm verwarrend is. Zaken die te maken hebben met de kwalificatiestructuur en zaken die te maken hebben met opleidingsstructuren worden door elkaar gebruikt. Aangezien er geen één-op-éénrelatie bestaat tussen de kwalificatiestructuur en de opleidingsstructuur en aangezien beiden fundamenteel anders zijn in doel en aard, hoort men dezen strikt gescheiden houden wat betreft gebruik van instrumenten, methodes en redeneringen. We leggen dit wat verder uit.

Een opleidingsstructuur wordt – gebaseerd op de vrijheid van onderwijs – opgebouwd door de instelling. Een aanbieder van onderwijs kiest zelf welke delen hij in zijn opleiding steekt. Tussen twee aanbieders kunnen opleidingen verschillen naar opbouw: iets krijgt meer of minder gewicht. Het meetinstrument dat in het hoger onderwijs gebruikt wordt, is ECTS. Het gewicht van een opleidingsonderdeel wordt hierbij gemeten aan de hand van de inspanningen die een lerende ervoor levert.

De kwalificatiestructuur moet hiervan duidelijk onderscheiden worden. Dit raamwerk geeft een aantal niveaus weer van verworven competenties. Een competentie is een geheel aan kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes. Een geheel van verworven competenties leidt dan tot een kwalificatie. Op die manier is een kwalificatie een afgerond geheel van leerresultaten, ongeacht de plaats, het moment en de wijze waarop het leerproces plaatsvond. Binnen de kwalificatiestructuur is er nood aan een meetinstrument die het gewicht vande verschillende onderdelen (t.w. kennis, vaardigheden en attitudes) bepaalt.

Het fundamenteel verschil tussen beide structuren is dus het volgende:

- de kwalificatiestructuur handelt over het bepalen van resultaten of (leer)uitkomsten na het doorlopen van een traject,
- de opleidingsstructuur gaat over de inspanning en de tijdsdruk tijdens het traject met als doel het behalen van een resultaat.

ECVET lijkt ons een oplossing te willen bieden voor deze twee systemen. Enerzijds wil het een creditsysteem zijn zoals ECTS binnen de beroepsopleidingen. Anderzijds wil het een instrument zijn voor het meten van de onderdelen van de kwalificatie. Dit wordt duidelijk als we bekijken hoe de allocatie van ECVET-kredietpunten kan geschieden. De nota somt volgende 5 criteria op die kunnen gebruikt worden voor de allocatie van ECVET-creditpunten;

1. een schatting van het belang van de inhoud van elke eenheid gedefinieerd in termen van kennis, vaardigheden en competenties;
2. referentie naar een reële of theoretische gemiddelde lengte van een programma;
3. reële of theoretische werklast in een formele leercontext;
4. reële of theoretische inspanning van de lerende in een informele leercontext;

5. combinatie van verschillende criteria.

Het eerste criterium houdt verband met de kwalificatiestructuur. Het is namelijk een manier om ‘onderdelen’ waaruit een kwalificatie opgebouwd is, een gewicht te geven en hun onderlinge verhouding en hun verhouding tot de totale kwalificatie te bepalen. De volgende drie criteria hebben betrekking op de opleidingsstructuur. Zij trachten zaken te meten die in wezen gebaseerd zijn op tijdsduur zoals lengte van een opleidingstraject, werklast of inspanning tijdens het traject.

Criterium 1 is met andere woorden helemaal niet compatibel met criteria 2 tot en met 4. Ze meten twee totaal verschillende zaken. Een combinatie is dus niet mogelijk en ook niet wenselijk vanuit het oogpunt van duidelijkheid. De elementen van de kwalificatiestructuur moeten gescheiden blijven van die van de opleidingsstructuur.

Theoretisch zou het mogelijk zijn om de kwalificatiestructuur te verbinden aan de opleidingsstructuur via een gemeenschappelijke credittransfersysteem. Dit zou echter betekenen dat opleidingsverstrekkers geen enkele pedagogische vrijheid meer zouden hebben bij het bepalen van hun opleidingsprogramma. De kwalificatie zou de opleiding volledig determineren, doordat een vast gewicht moet gegeven worden aan de onderdelen die leiden tot kennis, vaardigheden en attitudes. Het spreekt voor zich dat een dergelijke verschraving van het opleidingsaanbod kwalitatief niet wenselijk is en dat de diversiteit aan keus voor de student ernstig zou beperkt worden. Door de kwalificatiestructuur te scheiden van de opleidingsstructuur kan men een evenwicht vinden tussen het normerende karakter van de kwalificatie en de pedagogische vrijheid van de opleidingsverstrekker.

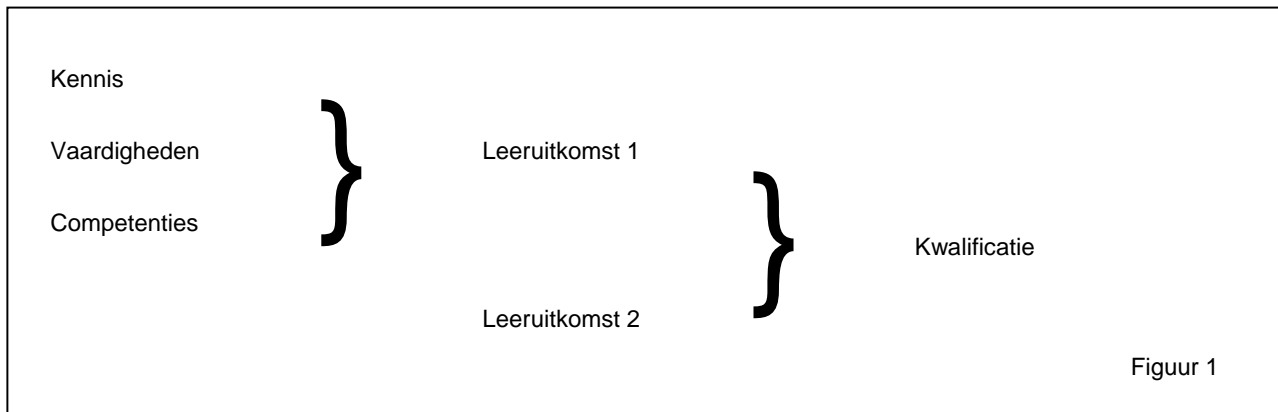
Hierdoor is het onmogelijk om hetzelfde instrument te gebruiken. VVS pleit er dan ook voor de dat Europese Commissie zich opnieuw bezint over zijn initiatieven en twee verschillende instrumenten ontwikkelt, voor twee verschillende problemen.

Het instrument dat zal dienen voor de kwalificatiestructuur, moet gebruik maken van criterium 1. Het credittransfersysteem dat zal dienen in de opleidingsstructuur, moet gebruik maken van criteria 3 en 4.

Hierna zullen we bespreken aan welke technische problemen ECVET lijdt, zowel als instrument voor de kwalificatiestructuur als binnen de opleidingsstructuur.

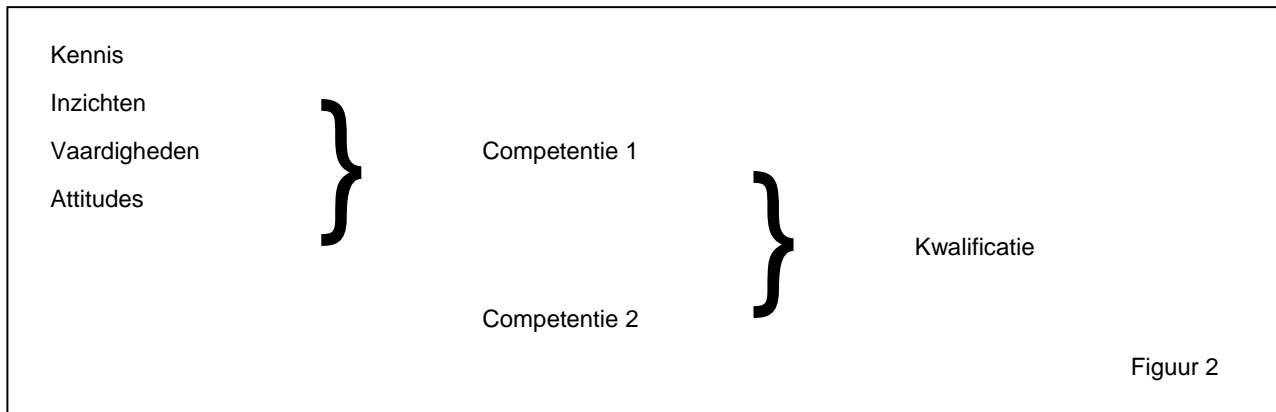
3. EEN INSTRUMENT IN DE KWALIFICATIESTRUCTUUR

In de discussienota wordt ECVET voorgesteld binnen de kwalificatiestructuur als een instrument om de validatie van leerresultaten, ongeacht de leercontext te vergemakkelijken. De beschrijving van kwalificaties in leerresultaten of eenheden maakt het mogelijk om kennis, vaardigheden en competenties die elke kwalificatie karakteriseren, te bepalen. Een eenheid is dan de set van kennis, vaardigheden en competenties die deel uitmaken van een kwalificatie. Een eenheid is volgens deze discussienota het kleinste onderdeel van een kwalificatie dat beoordeeld en gevalideerd kan worden. We geven dit weer in figuur 1.

Figuur 1

Echter, bij vergelijking van de gebruikte terminologie uit de discussienota van de Vlaamse Kwalificatiestructuur, lijken hier tegenstrijdigheden op te duiken. In dat document wordt gesteld dat een kwalificatie een afgerond en gevalideerd geheel is van competenties. Een competentie is dan het geïntegreerde geheel van kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes. We geven dit weer in figuur 2.

De ambivalentie in de gebruikte terminologie leidt enkel tot verwarring. VVS pleit er dan ook voor dat kwalificaties, telkens worden gedefinieerd zoals in de kwalificatiestructuur (figuur 2). Bovendien is niet de leeruitkomst het kleinste onderdeel, maar wel de kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes. Ook dit wordt daarom best aangepast bij de hervorming van het instrument.

Vervolgens worden aan één kwalificatie een aantal kredietpunten toegekend, die dan verdeeld worden onder de eenheden zoals men geschikt acht, omdat deze het gewicht van de eenheden binnen de kwalificatie vertegenwoordigen. In de consultatienota wordt één kwalificatie gelijkgesteld met 120 creditpunten, die dan proportioneel onder de opbouwende delen verdeeld kan worden.

Hierbij zijn twee opmerkingen te maken. Ten eerste schept het voorstel dat een kwalificatie overeenkomt met 120 ECVET punten veel verwarring. Hoewel de tekst zegt dat dit zuiver indicatief is en dat dit geen leertijden, vereiste leerperiodes of een verplichte leerinspanning voorschrijft, heeft dit toch de indruk gecreëerd dat er een mathematische link bestaat tussen ECTS en ECVET. Onder andere de VLOR heeft dit in haar advies geschreven.

Het getal dat aan de kwalificatie toegekend wordt, mag enkel dienen om gewichten toe te kennen aan de opbouwende delen. Het is daarom het beste dat dit getal mathematisch handig is om te werken. Wij stellen voor dat een volledige kwalificatie overeenkomt met 100 creditpunten aangezien het metrisch talstelsel in Europa toch algemeen aanvaard is en gebruikt wordt. Sterker nog, VVS ziet het niet als een absolute noodzakelijkheid dat hier een kwantitatief label aan toegekend wordt. Het aandeel dat een onderdeel inneemt in een eenheid, kan evengoed op kwalitatieve wijze beschreven worden. VVS vindt in de consultatienota geen argumenten terug die ons overtuigen van een kwantitatief label.

Ten tweede mogen deze punten, die het gewicht van de onderdelen weergeven, niet gekoppeld worden aan een voltijdse beroepsopleiding van één jaar. Hiermee komt het instrument niet toe aan de vereiste dat het ook gebruikt kan worden in non-formele of informele leercontexten. Het koppelt het instrument nog steeds te veel aan de opleidingsstructuur. Zoals hogerop reeds gezegd, dienen beide structuren afzonderlijk te worden begrepen. VVS is dan ook vragende partij dat een instrument in de kwalificatiestructuur geen enkele verwijzing inhoudt naar tijd of leercontexten.

Tot slot meent VVS dat het nut van een instrument in de Vlaamse Kwalificatiestructuur pas bewezen kan worden wanneer er een goede kwalificatiestructuur wordt opgebouwd. In dat opzicht komt ECVET te vroeg. Vlaanderen heeft eerst nood aan een goede kwalificatiestructuur, alvorens er instrumenten ontwikkeld worden die de kwalificaties transparanter kunnen maken.

4. EEN INSTRUMENT IN DE OPLEIDINGSSTRUCTUUR

Wanneer de Europese Commissie verder beslist om toch een credittransfersysteem te ontwikkelen voor beroepsopleidingen, ziet VVS hier enkel heil in als men ECTS als uitgangspunt neemt. Aangezien ECTS toch heel wat meer maturiteit heeft is het beter credittransfersystemen te ontwikkelen voor andere opleidingsstructuren op basis van de ervaringen van ECTS.

Daarom zou het goed zijn dat de Europese Commissie zich eerst beraadslaagt over de mogelijkheid om ECTS in te voeren in beroepsopleidingen, mits aanpassing aan de eigenheden van de betrokken opleidingsstructuren. Zo zou ECTS tot een instrument kunnen uitgroeien dat in het hele spectrum van levenslang en levensbreed leren wordt toegepast. Voor opleidingen van het hoger onderwijs moet men in alle geval ECTS blijven gebruiken.

Enkel als dit onmogelijk is en er een noodzaak bestaat aan een nieuw instrument, ziet VVS heil in een volledig nieuw instrument. Maar men dient erover te waken dat de credittransfersystemen van opleidingen die leiden tot een zelfde kwalificatieniveau vergelijkbaar zijn. Ook op die manier zou men tot credittransfersysteem kunnen komen dat niet enkel toepasbaar is in het hoger onderwijs. VVS is voorstander van een systeem dat alle soorten van onderwijs omvatten:

zowel hoger, volwassen als permanent¹, waarbij telkens nog voldoende rekening gehouden wordt met de kenmerkende aspecten van elk niveau.

Bovendien herhaalt VVS bij elk instrument in de opleidingsstructuur haar eis over ECTS. Bij ECTS verwerpt VVS de mogelijkheid om punten toe te kennen op basis van niveau of inhoud en koos resoluut voor het toekennen van punten op basis van studiedruk². Studiedruk wordt dan berekend op basis van de uren die een student aan de studie spendeert. Dit wil zeggen dat de allocatie van kredietpunten in beroepsopleiding volgens VVS enkel kan gebeuren volgens criterium drie of vier, zijnde de reële of theoretische werklast resp. inspanning in een formele resp. informele leercontext

5. ANDERE PROBLEMEN MET ECVET

5.1. OVERDRACHT EN VALIDATIE VAN LEERRESULTATEN

Tot slot ziet VVS nog problemen om echt tegemoet te komen aan de realiteit van een kredietpuntensysteem in beroepsopleiding. Het overdrachtsproces gebeurt door de registratie van de leerresultaten in een persoonlijk registratiedocument door een bevoegde instantie, waarna een andere instelling deze leerresultaten valideert en erkent door hier een kwalificatie aan toe te kennen.

Het 'persoonlijke registratiedocument' is hiermee te weinig toegelicht. Is dit iets wat een persoon zelf zal bijhouden? Ook de bevoegde instantie is niet geëxpliciteerd. Wanneer een systeem als dit wil werken, moet het tegemoetkomen aan de realiteit van beroepsopleiding, zijnde formele, informele en non-formele context. Waar bij formele context de link tussen aanbieder en student nog éénduidig zijn, is dit bij de informele en non-formele context helemaal niet meer het geval. Elk systeem staat of valt dan met de bekendheid ervan bij wie er het meeste bij gebaat is, de student, de scholier of de lerende. VVS verwacht dan ook dat niet alleen bepaalde termen verklaard worden, maar dat er ook een grondige bezinning gebeurt over hoe dit bekend wordt gemaakt bij het publiek die hiervan moet profiteren. Wanneer een instrument in de opleidingsstructuur binnen beroepsopleidingen even onbekend blijft als andere Europese instrumenten zoals Europass, zal het weinig succes kennen. Het instrument dat ontwikkeld wordt voor beroepsopleidingen moet ook conform het doelpubliek zijn. Zeker binnen informeel en non-formeel leren zal een bureaucratisch of te academisch instrument niet slagen in haar opzet.

5.2. ECVET VOOR MOBILITEIT

De ontwikkeling van het instrument is geboren uit de schroot van een wens naar meer mobiliteit tussen studenten in een beroepsopleiding. Volgens de Europese Commissie zal het op die manier de transfer en accumulatie van leerresultaten, opgedaan in het buitenland, bevorderen. Eén van de belangrijkste obstakels die zij zien in grotere mobiliteit is de moeilijkheid om leerresultaten die bekomen werden gedurende een verblijf in een ander land, te identificeren en te valideren.

Volgens VVS zijn er echter ook andere belangrijke obstakels Culturele, linguïstieke en vooral financiële drempels lijken ons meer mensen van mobiliteit weg te houden dan de transfer van leerresultaten. VVS verwacht dan ook van de Europese Commissie dat zij ook voor deze obstakels oplossingen uitwerkt.

6. CONCLUSIE

De consultatienota veroorzaakt zeer veel verwarring over de doelstellingen en het gebruik van ECVET. Er is zowel nood aan een goede methode met betrekking tot het opstellen van kwalificaties als een credittransfersysteem voor beroepsopleidingen. De nota bevat een aantal interessante insteken om beide problemen aan te pakken maar begaat de fout door deze met één systeem te willen oplossen.

Daarnaast komt deze nota ook veel te vroeg. Men moet eerst een nationale kwalificatiestructuur uitwerken en bepalen welke kwalificaties er daarin moeten ondergebracht worden. Pas dan zal het duidelijk zijn hoe deze kwalificaties er zullen uitzien en welke opleidingsstructuren deze kwalificaties zullen realiseren.

---

¹ VVS visie: studiepunten in Vlaanderen (mei 2001) http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/documenten/VVS_standpunt-studiepunten.pdf

² VVS visie: studiepunten in Vlaanderen (mei 2001) http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/documenten/VVS_standpunt-studiepunten.pdf